

เทศน์อบรมคณะหลวงปู่ศรี มหาวิโรและวัดสาขา ณ วัดป่าบ้านตาด
เมื่อวันที่ ๒ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๕๕๖ (บาย)

ภวนารักษาใจ

ขณะเทศน์อย่ามีเสียงตึงตังๆ และเสียงถ่ายภาพ เรื่องถ่ายภาพนี้เป็นภัยมาก ไปที่ไหนทั่วประเทศไทยได้เตือนเสมอ เพราะเป็นภัยต่อการแสดงธรรมและการฟัง วันนี้ก็นับว่าเป็นวันมหามงคลแก่พี่น้องชาวพุทธเรา โดยมีพระสงฆ์เป็นหัวหน้ามาจากจังหวัดต่างๆ มาคารวะขอขมาโทษซึ่งกันและกัน เพราะฉะนั้นวันนี้พระจึงมามาก แล้วประชาชนก็ติดตามมาเป็นจำนวนมากเช่นเดียวกัน พอเสร็จแล้วก็เข้ามาที่นี่เพื่อจะได้ยินได้ฟังอรรถธรรมนำไปปฏิบัติตนให้เป็นกฎเป็นเกณฑ์ ตามแบบตามฉบับของพระ ของฆราวาสญาติโยม มีแบบฉบับต่างกันเกี่ยวกับเรื่องเพศ เพศของพระเป็นเพศที่สงบเสงี่ยมงามตา เพราะเป็นเพศที่ปฏิบัติตนอยู่ด้วยความสำรวมระวัง มีศีลมีธรรมเป็นเครื่องรักษาตนและประดับตนอยู่ตลอดเวลา

ผู้ที่มีศีลมีธรรมต้องเป็นผู้ระมัดระวัง มีสติ มีปัญญาพิจารณา มีความสุขุม ใช้ความคิดไตร่ตรองมากกว่าเพศฆราวาส ความอดทนก็มีมาก ถ้าพูดตามหลักพุทธศาสนาแล้ว ทุกอย่างเพศของพระจะออกหน้าออกตาทั้งนั้น ขึ้นชื่อว่าความดีงามทั้งหลาย เพราะฉะนั้นพระจึงเป็นตัวอย่างเป็นคติอันดี ให้ความร่มเย็นแก่โลกทั่วๆ ไป ในบรรดาที่เป็นชาวพุทธ ไปสร้างบ้านสร้างเรือนที่ไหน ต้องสร้างวัดสร้างวาขึ้นในสถานที่นั้นๆ เพื่อเป็นความอบอุ่นของชาวบ้านในที่ทั่วๆ ไป พระเป็นผู้นำด้วยความประพฤติ หน้าที่การงานของพระก็ถูกต้องตามแบบตามฉบับของพระ การประพฤติตัวก็ประพฤติด้วยความมีสติ มีปัญญา มีสังวรธรรม ได้แก่ความสำรวมระวังตน ไม่ปล่อยเนื้อปล่อยตัวก็คือพระ นี้พูดถึงพระลูกศิษย์ตถาคตเป็นผู้สวยงาม มองเห็นสง่างามภายในกิริยามารยาท ถึงจะช้าจะเร็ว ก็ช้าเร็วไปด้วยธรรมประดับ คือสติธรรม ปัญญาธรรม มีประจำตน กิริยาที่ช้าหรือเร็วก็เป็นไปด้วยธรรมทั้งสองประเภทนี้ ย่อมงามตางามใจ การประพฤติตัวมีความสำรวมระวังอยู่ตลอดเวลา

ด้วยเหตุนี้สำหรับวันนี้จึงถือเป็นวันมงคล ได้ตักเตือนบรรดาพระลูกพระหลานทั้งหลายที่มีจำนวนมากมาสู่ที่นี่ ให้ปฏิบัติตัวเป็นคนดี เป็นพระดี มีศีลสำรวมระวัง คีลอย่าให้ขาด เป็นเครื่องประดับตัวสวยงามตลอด นับตั้งแต่ขณะที่บวชออกจากโบสถ์มาเท่านั้นแหละ เรียกว่าเป็นผู้มีศีลสมบูรณ์แบบแล้ว เณรก็มีศีล ๑๐ บริบูรณ์ พระก็ ๒๒๗ บริบูรณ์

ต่างคนต่างระมัดระวังรักษาศีลธรรม ซึ่งเป็นสมบัติอันล้ำค่าประจำชีวิตจิตใจของตน ตลอดไป ไม่ปล่อยเนื้อปล่อยตัวปล่อยกิจกรรมารยาทผิดพลาดไป ด้วยความผิดความไม่ดีทั้งหลาย อย่างนั้นไม่ดี ต้องเป็นผู้มีความสำรวมระวังอยู่ตลอดเวลา นี่คือพระ

ภายในก็ให้มีสติตั้ง สำหรับพระครั้งพระพุทธเจ้าแล้ว ท่านถือว่าพระภิกษุไป ที่ไหนมีภิกษุอบรมจิตใจของตนอยู่ด้วยสติด้วยปัญญาโดยสม่ำเสมอ ในครั้งพุทธกาลจริง ๆ นั้นพระท่านชอบอยู่ในป่าในเขา ท่านจึงให้นามทั้งสองว่า อรัญวาสี ผู้อยู่ในป่าเป็นปกติ บำเพ็ญความพากเพียร และคามวาสี ผู้ที่อยู่ในแดนบ้าน มีสองประเภทมาตั้งแต่ครั้ง พระพุทธเจ้าของเรา คันถุระะ วิปัสสนาธุระ พวกที่ร้อยกรองอรรถธรรม วินัย เพื่อเป็นแบบ เป็นฉบับที่ผู้ศึกษาจะได้นำไปศึกษาเล่าเรียน และปฏิบัติตามแบบแปลนแผนผังนั้น ๆ เรียกว่า คันถุระะ แปลว่า ผู้ร้อยกรองธรรมวินัยตำรับตำราเอาไว้เพื่อเป็นแบบเป็นฉบับ ให้ ผู้ศึกษาปฏิบัติตนได้ด้วยความสะดวก เพราะมีแบบมีฉบับเป็นเครื่องยึดเครื่องเกาะ เครื่อง ปฏิบัติ ก็ราบรื่นดีงามไป

วิปัสสนาธุระนั้น เป็นผู้ปฏิบัติเพื่อความรู้แจ้งเห็นจริงในธรรมทั้งหลายเป็นลำดับลำดับ ไป เช่นท่านเรียกว่าพระกรรมฐาน กรรมฐานคือท่านผู้เสาะแสวงหาอยู่ตามป่าตามเขาลำเนาไพร นับแต่พระพุทธเจ้าลงมา ทรงบำเพ็ญอยู่ในป่าในเขา พระสงฆ์ก็เช่นเดียวกัน บวชแล้วก็ทรงชมเชยส่งเสริมให้ไปอยู่ตามป่าตามเขารุกขมูลร่มไม้ อันเป็นสถานที่วิเวก ประกอบความเพียรได้สะดวกสบาย ปราศจากสิ่งรบกวนทั้งหลาย การบำเพ็ญความ พากเพียรชำระสิ่งที่มัวหมองมืดตื้ออันเป็นภัยต่อจิตใจก็ชำระได้สะดวกสบาย จิตใจก็มีความสว่างไสวขึ้นมา อย่างน้อยก็เริ่มสงบร่มเย็นขึ้นมากภายในตัวเอง

เพราะตามธรรมชาติของใจจะหาความสงบไม่ได้ ทั่วแดนโลกธาตุจะมีแต่ความยุ่งเหยิงวุ่นวาย สร้างขึ้นที่หัวใจแต่ละดวง ๆ ด้วยกันหมด เพราะมีธรรมชาติอันหนึ่งเป็นเครื่อง พาให้ติดให้ติด ท่านว่ากิเลส กิเลสนี้แลเป็นโรงงานอันใหญ่หลวงของวิภูจักรวิภูวนของสัตว์ โลก ชั้นเริ่มต้นของกิเลสคืออะไร ท่านว่า อวิชชาปจฺจยา สงฺขารา สงฺขารปจฺจยา วิญญานํ นี้ต่อแขนงไปเรื่อย ๆ จากอวิชชาตัวเดียวนี้แลที่แตกแต่ง หรือบังคับบัญชาให้จิตใจติดติดคิด ประจต่าง ๆ ตลอดถึงกายวาจา เคลื่อนไหวไปตามความคิดความปรุงของกิเลสนี้โดยทั่วกัน นี้ เป็นงานของกิเลส ของวิภูจักรที่มีอยู่ในหัวใจของโลกทั่ว ๆ ไป

ที่นี้เวลาเราภาวนา เราระงับงานทั้งหลายเหล่านี้ ซึ่งเป็นเรื่องของกิเลสเข้าสู่งานของ ธรรม คืออบรมจิตใจให้มีความสงบร่มเย็น ด้วยธรรมบทใดก็ตามได้ทั้งนั้น ตามแต่จะถูก จิตนิสัยของตนที่ชอบกับธรรมบทนั้น ๆ เช่นเราชอบพุทธโธ เราก็เอาพุทธโธมาบริกรรม จิต

ติดแนบอยู่กับคำบริกรรมพุทโธ มีสติบังคับบัญชาหนาแน่น ไม่ให้คำบริกรรมเคลื่อนจากจิตใจอยู่ตลอดไป นี่เรียกว่าภาวนารักษาใจ บำรุงใจด้วยบทธรรณ ระวังสิ่งก่อกวนทั้งหลาย ที่กิเลสสร้างขึ้น ดังที่กล่าวผ่านมาเมื่อสักครู่นี้ ให้งานของกิเลสระงับไป งานของธรรมก้าวขึ้นแทนที่กัน ด้วยการภาวนามีสติตั้งอบรมจิตใจของตน

จะเป็นธรรมบทใดก็ตาม พุทโธก็ได้ ธัมโม สังโฆได้ อานาปานสติได้ หรือกรรมบทใดนอกจากนี้ไปได้ทั้งนั้น ขึ้นชื่อว่าธรรมนำมาทำกับใจ เพื่อความสงบของใจ แล้วบริกรรมเป็นคำๆ อยู่ในนั้น มีสติเป็นเครื่องกำกับรักษา อย่าเผลอ สตินี้เป็นพื้นฐานสำคัญที่จะบังคับงานให้เป็นไปเพื่อความราบรื่นและสงบสุขร่มเย็นขึ้นแก่ตัว ต้องขึ้นอยู่กับสติ ถ้าสติขาดมากขาดน้อย เรียกว่าขาดงานแล้ว ผลจะไม่สมบูรณ์ ดีไม่ดีจิตมีทางที่กิเลสจะลากดูออกไป เกล็ดลอกนอกกลุ่มนอกทาง กลายเป็นงานของกิเลสอยู่ในท่ามกลางแห่งงานภาวนาของเราโดยเจ้าตัวไม่รู้ นี่เป็นไปได้ง่ายมากทีเดียว จึงขอให้พากันตั้งสติให้ดี นี่เรียกว่างานสร้างธรรม สร้างความสงบเย็นใจ สร้างความสุขขึ้นที่ใจ ต้องสร้างด้วยธรรม

สร้างความกังวลวุ่นวาย สร้างพินสร้างไฟเผาหัวใจนั้นสร้างด้วยกิเลส ถึงไม่บอกกิเลสก็เป็นอัตโนมัตติ เป็นวิภูวนของใจด้วยอัตโนมัตติของตน โดยไม่มีใครตั้งเป็นครูเป็นอาจารย์มาสอนกิเลสให้มีความเฉลียวฉลาดแหลมคมขึ้นไป เพื่อจะฉุดลากโลก ทำให้โลกได้หมุนเร็วขึ้น เป็นพินเป็นไฟเผาหัวใจได้มากขึ้น โลกจะได้ฉิบหายได้อย่างรวดเร็ว อย่างนี้ไม่ต้องมีใครมาสอน เพราะกิเลสเป็นธรรมชาติที่คล่องตัวมาตั้งกัปตั้งกัลป์ หลายกัปหลายกัลป์แล้วภายในหัวใจของสัตว์โลก มันหมุนอยู่ในตัวของมันตลอดเวลา

ในภพนี้ เช่นเราเป็นมนุษย์ เราก็อพพราบได้ว่า มันคิดปรุงตั้งแต่ตื่นนอนจนกระทั่งหลับ ร้อยทั้งร้อยมีแต่กิเลสทำงานและคิดปรุงทั้งนั้นแหละ นี่งานของกิเลสมันก็สร้างที่หัวใจของสัตว์โลก แต่แล้วผลของกิเลสสร้างขึ้นมา เป็นพินเป็นไฟเผาไหม้สัตว์โลกให้เกิดความเดือดร้อนวุ่นวาย มีแต่ความทุกข์อยู่ทุกแห่งทุกหน เพราะอำนาจของกิเลสสร้างพินสร้างไฟขึ้นมาในหัวใจของสัตว์โลกนั้นแล

บัดนี้เราเป็นผู้มาบวชในพุทธศาสนา หรืออย่างฆราวาสเป็นผู้สนใจในอรรถในธรรม ก็ให้สร้างอรรถสร้างธรรมตามกาลเวลาอันควร แยกไปทางโลก แยกมาทางธรรม ในคนๆ เดียว ใจดวงเดียวกันนั้นแล แบ่งสันปันส่วนกันทำงานทางโลกและทางธรรมไปด้วยกัน สำหรับทางพระนี่ จะว่าไม่แยกก็ไม่ผิดเลย ให้ทำหน้าที่แต่เรื่องของธรรมโดยถ่ายเดียว มีสติเป็นพื้นฐานรู้สึกตัวตลอดเวลา นี่เรียกว่าเป็นผู้ทำงานด้วยความรอบคอบตัวเองอยู่ตลอดเวลา เรียกว่าทำงาน

ปัญญานำออกใช้เป็นกาลเป็นเวลา สำหรับสตินั้นเป็นพื้นฐาน ระมัดระวังจิตใจของเราที่จะถูกกิเลสหลุดลากออกไปตกเหวตกบ่อตามความเคยชินของมัน ให้ยับยั้งเอาไว้ด้วยบทรธรรม เช่นคำบริกรรม เฉพาะพระเจ้าให้ยึดคำบริกรรมบทใดก็ได้ มีสติกำกับอย่างแน่นหนามั่นคง จิตใจเมื่อได้รับการรักษาด้วยสติแล้ว จะไม่หมุนตัวๆ ไปตามกิเลส เพราะคำว่าสังขารนั้นเป็นได้สองประเภท สังขารเป็นตัวสมุทัย ที่กิเลสพาคิดพาปรุงนี้สั่งสมกองทุกข์ขึ้นมา สังขารที่เป็นฝ่ายมรรคที่ธรรมพาคิดพาปรุง เช่นเราปรุงพุทโธ หรืออัมโม สังโฆ หรือธรรมบทใดก็ตาม นี้เรียกว่าสังขารฝ่ายธรรม สังขารฝ่ายนี้เป็นเครื่องระงับดับความทุกข์ทั้งหลายที่กิเลสสร้างขึ้นมากด้วยความคิดปรุงของมัน ทำใจของเราให้สงบลงด้วยสังขารฝ่ายธรรม เช่น พุทโธ ๆ ถึยิบ สติตั้งไว้กับนั้นไม่ให้เคลื่อนย้ายไปไหนเลย แล้วจิตเราก็จะมีความสงบเย็น นี้เรียกว่าธรรมทำงานบนหัวใจดวงเดียวกันนั้นแล ใจของเราจะมีความสงบเย็น ๆ

จากใจสงบเย็นแล้ว จะมีความสว่างาม ความแน่นหนามั่นคง ความสุขก็จะเพิ่มขึ้นมากขึ้น ๆ ภายในจิตใจของเรา ซึ่งแต่ก่อนมีแต่ความกังวลวุ่นวายเป็นพินเป็นไฟเผาตน พอได้ธรรมคือบทธาวานามาเป็นน้ำดับไฟ ใจย่อมมีความสงบเย็นขึ้นมา ให้พากันจำเอาไว้พระลูกพระหลาน และให้ตั้งหน้าตั้งตาปฏิบัติอบรมภาวนา เดินจงกรม นั่งสมาธิภาวนา อยู่ในสถานที่ต่าง ๆ ทำหรืออริยาบถต่าง ๆ ด้วยความพากเพียร นี้เรียกว่างานของพระของเณรเรา ให้ตั้งหน้าตั้งตาปฏิบัติเป็นกิจจะลักษณะจริง ๆ สมบวชมาเพื่อบุญเพื่อกุศลเพื่อมรรคผลนิพพาน อย่าห่างเหินจากธรรมเหล่านี้

ตั้งเจตนาไว้อย่างใดแต่เบื้องต้น ให้รักษาเจตนาที่เข้าสู่ความมั่นคงในอรรถในธรรมทั้งหลาย จิตใจจะมีความสว่างามขึ้นมา ๆ นี้เรื่องสร้างธรรมขึ้นภายในใจ ธรรมเป็นความสงบเย็น เป็นผลแห่งการบำรุงรักษาธรรมด้วยจิตตภาวนารักษาใจ ต่างกันกับกิเลสที่หลุดลากออกไปสู่พินสู่ไฟเผาไหม้ตนทั้งวันทั้งคืน จากความคิดปรุงอันเป็นเรื่องของกิเลสล้วน ๆ ที่นี้เอาความคิดความปรุงนี้มาเป็นเรื่องของธรรม ชำระความคิดปรุงของกิเลสออกไป เอาความคิดปรุงของธรรมเข้ามาแทนที่ในใจดวงเดียวกัน มีสติติดแน่น ๆ แล้วใจจะค่อยสงบเย็นไปเรื่อย ๆ

คำว่าใจนี้ไม่ว่าผู้หญิงผู้ชาย นักบวช ขรवास ไม่มีเพศ ร้อนได้เหมือนกัน เย็นได้เหมือนกัน มีความสุขได้ มีความทุกข์ได้ ตามแต่เราจะหมุนไปในทางที่ผิดหรือที่ถูกต้องเบามากน้อยเพียงไร จิตนี้จะหมุนไปตามนั้นได้ทุกเพศทุกวัย เพราะฉะนั้นเราจึงควรได้ระมัดระวังรักษาจิตใจของเรา ให้ได้ปลงวางลงสู่ความสงบเย็นบ้างในวันคืนหนึ่ง ๆ อย่า

ปล่อยเนื้อปล่อยตัวทั้งวันทั้งคืน มีแต่ความฟุ้งเฟ้อเห่อคะนองตลอดเวลา ตายแล้วก็หาจุดที่หมายไม่ได้เลย มีแต่พาให้จมๆ ตายแล้วจมไปเลย เพราะกิเลสไม่พาใครขึ้นสวรรค์ขึ้นพรหมไปมรรคผลนิพพาน มีแต่พาลงทางต่ำๆ บาปกรรมพาลงทางต่ำจนแดนนรกที่สุดของบาปของกรรมที่เกิดขึ้นจากกิเลสพาสราง

ทีนี้เราพี่น้องของเราขึ้นมาด้วยการอบรมจิตใจให้มีความสงบ พักงานของกิเลสเกิดขึ้นจากความคิดความปรุงหรือหน้าที่การงานอะไรก็พักไว้ แล้วทำจิตใจของเราให้สงบตามกาลอันควร เฉพาะอย่างยิ่งคือเวลาจะหลับจะนอน ไม่ควรปล่อยวางโอกาสอันดีงามนั้นให้ผ่านพ้นไปด้วยหลับเฉยๆ บนหมอนครอกๆ ไม่เกิดประโยชน์อะไร ขอให้หลับไปกับคำบริกรรม เรานอนอยู่เราก็บริกรรมได้ เช่น พุทโธๆ ให้หลับกับพุทโธ เป็นต้น เราจะมี ความสงบเย็นใจ เป็นการสร้างบุญสร้างกุศลขึ้นในการภาวนาขณะที่จะหลับจะนอน นี่ฆราวาสก็ทำได้ แบ่งงานมาทำเวลานั้นได้

สำหรับพระนี่ให้หลับด้วยธรรมนั้นแหละดี เวลาจะนอนผู้ที่ใช้คำบริกรรมก็ให้ใช้คำบริกรรม ผู้ที่มีจิตสงบเข้าไป สติก็อยู่กับความสงบ ผู้ที่มีความสงบแล้วย่อมทราบหน้าที่ของตนเอง สติจะติดแนบอยู่กับความสงบคือสมาธิ แล้วก้าวเข้าสู่ปัญญาพิจารณาไตรลักษณ์ สังขาร ทั้งหญิงทั้งชาย ทั้งสัตว์ทั้งบุคคล สิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่ไม่ยั่งยืนถาวร เป็นสิ่งที่ จะสลายทำลายไปทุกสัตว์ทุกบุคคลทั่วหน้ากันหมด เวลาที่มีชีวิตอยู่เราจะนำสังขารร่างกายอันนี้มาทำประโยชน์ก็ให้รีบทำเสียตั้งแต่เวลานี้ ตายแล้วไม่เกิดประโยชน์อะไร อย่างมากก็นิมนต์พระไป กุสลา ธมฺมา เท่านั้น เป็นประเพณีของชาวพุทธเรา แล้วก็ไม่ได้คิดอ่านหน้าอ่านหลังอะไรเลย มีเพียงเท่านั้นไม่ตี ต้องให้คิดเสียตั้งแต่บัดนี้

พระก็ให้ตั้งหน้าตั้งตาทำหน้าที่การงาน กิเลสเป็นภัยมาก เฉพาะพระเราต้องถือว่าเป็นภัยมากที่สุด ใครที่จะเห็นโทษของมันเป็นกรณีพิเศษจากประชาชนทั่วๆ ไปเป็นอย่างมากที่สุด ผู้ที่เห็นโทษของกิเลสด้วยการบวชของตน การชำระล้างสิ่งที่เป็นภัยคือกิเลสออกจากใจนี้ ชื่อว่าผู้ตื่นเนื้อตื่นตัว ตื่นตลอดเวลา ยืนก็มีสติ นั่งก็มีสติ นอนก็มีสติ เว้นแต่หลับ ตื่นขึ้นมาก็มีสติกำกับความพากเพียรชำระกิเลสไปโดยลำดับ แล้วกิเลสจะค่อยจางไปๆ จิตสงบร่มเย็นเข้ามาอย่างน้อยเพียงไร ความหิวโหยอยากคิดอยากปรุงต่างๆ ของใจย่อมเบาเข้ามาๆ สุดท้ายเมื่อความสงบเต็มที่แล้ว ความคิดความปรุงกลายเป็นเรื่องรำคาญไป ไม่อยากคิดอยากปรุงอะไรเพราะมันกวนใจ ผิดกับที่จิตเราไม่มีความสงบ นี้จะอยากคิดอยากปรุงตลอดเวลา ไม่ได้คิดได้ปรุงอยู่ไม่ได้

พอจิตมีความสงบเป็นเรือนอยู่เรือนพักแล้ว ความคิดปรุงทั้งหลายกลายเป็นเรื่อง ก่อควนให้รำคาญจิตใจ เพราะฉะนั้นผู้ที่มีจิตเป็นสมาธิความสงบเย็นใจจึงไม่ชอบคิดหนึ่ง และติดความสงบของตนหนึ่ง ไม่อยากออกทางด้านปัญญา ถือเป็นความรำคาญ เช่นเดียวกัน เพราะการออกทางด้านปัญญาก็ต้องใช้ความคิดความปรุง ซึ่งเป็นเรื่องของ งานเหมือนกัน งานนี้งานสอดส่องมองเหตุมองผลในอวัยวะต่างๆ ตั้งแต่เวลาบวชเข้ามา นี้ อุปัชฌาย์ท่านสอนว่า เกสา โลมา นขา ทันตา ตโจ งานของปัญญาต้องพิจารณาถึงผม ขน เล็บ ฟัน หนัง ตับไตไส้พุง อวัยวะภายในภายนอกดูตลอดทั่วถึง มันเป็นอย่างไรวุ่นโลกทั้ง โลกถึงได้ติดกันเอาเสียนักหนา ติดมาตั้งกับตั้งกัลป์ ภูเขาทั้งลูกไม่ได้หนาแน่นยิ่งกว่าหนัง บาง ๆ ที่มันหุ้มห่ออวัยวะของสัตว์ของบุคคลเอาไว้ บางนิดเดียวแต่หนาแน่นยิ่งกว่าภูเขา ทั้งลูกเสียอีก

เพราะภูเขาโลกไม่ติด แต่หนังบาง ๆ นี้โลกติด เราก็ดิตเขาก็ดิต ท่านจึงสอนให้เข้ามา พิจารณาด้วยปัญญา มันเป็นอย่างไรวุ่นหนังนี้เป็นอย่างไร จากหนังเข้าไปเนื้อ จากเนื้อเข้าไป เอ็น กระดูก ตับไตไส้พุง ของเขาของเรา ของสัตว์ของบุคคล ของหญิงของชาย มี เหมือนกันหมด พิจารณาเมื่อมันเข้าใจแล้วจะปล่อยวางเหมือนกันหมด ไม่ว่าของใครจะ ปล่อยได้ทั้งนั้น ๆ ท่านเรียกว่าปัญญา

สมาธิถ้ามีความแน่นหนามั่นคงพอแล้วไม่อยากออกทางด้านปัญญา ถือเป็นความ รำคาญ เพราะฉะนั้นได้โอกาสอันดีผู้มีสมาธิเป็นเรือนอยู่แล้ว จึงควรอย่างยิ่งที่จะออก ทางด้านปัญญา แม้จะรำคาญไม่อยากออก อยู่ด้วยความสงบในสมาธิดีกว่าก็ตาม ให้ฝืนใจ ออกไป พิจารณาแยกธาตุแยกขันธ์ตั้งที่กล่าวมาแล้วนี้ ปัญญาเมื่อพิจารณาไปจะมีทาง ก้าวเดินกว้างขวางและละเอียดล่อออกไปเรื่อย ๆ ทีนี้ก็จะชวนปัญญาให้ก้าวเดินไม่หยุดไม่ ถอย นี้เรียกว่างานของพระ ให้ท่านทั้งหลายพิจารณาอย่างนี้

ปัญญานี้เวลาได้ก้าวออกไปแล้วจะมีความดูต็ม มีความรื่นเริง มีความอยากรู้ อยากรูเห็น มีความอยากถอดอยากถอนกิเลสไปในตัว ๆ แล้วจิตก็จะเพลินในการพิจารณา ทางด้านปัญญา เพราะพิจารณาไปมากเท่าไรยิ่งรู้อย่างยิ่งปล่อยยิ่งวางไปเรื่อย ๆ ก็ยิ่งเพลิน ไปเรื่อย ๆ เมื่อถึงกาลอันควร ปัญญาทำงานด้วยความคิดความปรุงนี้เห็นดีเห็นชอบเมื่อยล้า แล้ว ให้อ่อนจากการพิจารณาทั้งหลายเข้ามาสู่สมาธิ คือพักเอากำลัง ถึงจะไม่อยากเข้าพัก สมาธิก็ตาม ต้องย้อนจิตเข้ามาเมื่อจิตใจเห็นดีเห็นชอบเมื่อยล้า เพราะการพิจารณาทาง ปัญญาก็เรียกว่าทำงานเหมือนกัน เมื่อทำงานไม่หยุดไม่ถอยแล้วย่อมเห็นดีเห็นชอบเมื่อยล้า เห็นชอบเข้ามาถึงหมากหัวใจนี้แหละ เห็นชอบ แล้วย้อนจิตเข้ามาสู่ความสงบคือสมาธิ ปล่อย

อารมณ์ของปัญญาที่พิจารณามากน้อยหมดโดยสิ้นเชิง ให้เหลือแต่ความรู้ที่เด่นอยู่ภายในจิตใจอันเดียว จนกระทั่งจิตใจอิ่มพอในความสงบของตนแล้วขยายตัวออกมา ที่นี่พิจารณาทางด้านปัญญาอีกต่อไป ให้ทำอย่างนี้ตลอดไปเรียกว่าก้าวเดินทางความ پاکเพียรทั้งสมถะและวิปัสสนาด้วยความราบรื่นตั้งงาม

ที่นี่เวลาเห็นดเห็น้อยเมื่อยล้าก็ย้อนกลับมาสมาธิ การเข้ามาพักในสมาธินั้นไม่ได้มีการถอนกิเลสประเภทใดๆ ก็ตาม แต่เป็นการพักเอากำลัง เพื่อจะไปถอนกิเลสด้วยปัญญา หากปัญญาไม่มีกำลังหนุนก็ไม่มีพลังเฉลียวฉลาดคล่องแคล่วว่องไว การฆ่ากิเลสก็เป็นความไม่แน่นอนเหมือนกัน แต่เมื่อจิตได้พักทางสมาธิแล้วมีความแน่นอนๆ เป็นลำดับ นี้การดำเนินพิจารณาทางด้านสติปัญญา เรียกว่าความ پاکเพียรของเรา อย่าได้เอาเรื่องของโลกสงสารเข้ามายุ่งเหยิงวุ่นวายซึ่งไม่ใช่ของดี ศาสนากลายไปมีแต่เรื่องวัตถุเต็มบ้านเต็มเมืองไปหมดแล้วเวลานี้ ด้านนามธรรมคือการชำระกิเลส ความโลภ ความโกรธ ราคะ ตัณหา ภายในใจของเราแทบจะไม่มี ให้พระลูกพระหลานนำไปพิจารณา

หลวงตาได้เรียนมาพอประมาณ ไม่เป็นที่สงสัยในการเทศนาว่าการสอนลูกสอนหลาน ว่าในครั้งพุทธกาลท่านนิยมนามธรรม คือการประกอบความ پاکเพียรชำระกิเลส มากต่อมาก แล้วสำเร็จเป็นมรรคเป็นผลแต่ โสตา สกิทา อนาคา อรหันต์ ขึ้นจนกระทั่งถึงนิพพานมากต่อมากแล้ว ด้วยการบำเพ็ญงานที่ถูกทางตามทางของศาสดา ที่ประทานสอนไว้ด้วยจิตตภาวนา นี้เรียกว่างานนามธรรม คือจิตตภาวนา ที่นี่เวลานานเข้าก็กลับเลื่อนไปๆ กิเลสหนาแน่นขึ้นมาๆ

สถานที่อยู่ที่อาศัยสำหรับการบำเพ็ญเพียรภาวนา ซึ่งไม่เป็นของยากของลำบากอะไรเลยในครั้งพุทธกาล เข้าอยู่ร่วมไม้ ชายเขา ดังที่ท่านแสดงไว้ว่า รุกขมุลเสนาสน์ เป็นต้น เมื่อบรรพชาอุปสมบทแล้ว ให้ท่านทั้งหลายเข้าไปเที่ยวอยู่ตามรุกขมุลร่วมไม้ ในป่าในเขา เพื่อประกอบความ پاکเพียรด้วยความสะดวกสบาย และจงทำความอุตสาหะพยายามทำอย่างนั้นตลอดชีวิตเถิด อย่างนี้ก็ตาม แต่จิตมันก็ได้หมุนไปทางโน้นแล้ว มันกลับหมุนเข้ามาในบ้านในเรือนในสิ่งก่อสร้างทั้งหลาย แล้วที่อยู่ท่านสร้างแต่ก่อน รุกขมุลคือร่วมไม้ก็อยู่ได้ ต้นไม้ ภูเขา ในถ้ำ เจ้ามหา อยู่ได้

แต่ครั้นนานมาๆ พระเรามันหนาแน่นด้วยกิเลสความฟุ้งเพื่อเห่อเหิม ความดีตีความดีไปตามกิเลส เลยเอากิเลสเข้ามาประดับตัว เอาส้วมเอาถ่านคือกิเลสมาประดับตัว สร้างวัดเลยเป็นการหรูหราขึ้นไปทางกิเลส ส่วนธรรมนี้แห้งผากๆ ไปหมด พอเริ่มว่าสร้างวัดที่ไหนแล้วขึ้นละนะ ศาลาก็ขึ้น กุฏิก็ขึ้นก็ขึ้นก็ห้องก็หับ มีแต่ความหรูหราฟู่ฟ่า มีหน้าซำ

ยังหาต้นไม้มาประดับประดาตกแต่งให้สวยงาม ลายคงลายครามเต็มไปหมด นี่เป็นเรื่องของกิเลสล้วน ๆ ไม่ใช่หน้าที่ของพระจะเข้าไปสนใจในสิ่งเหล่านี้เลย แต่ก็เต็มอยู่ในวัดในวาแล้วเวลานี้ เพราะกิเลสมันเต็มบ้านเต็มเมือง นี่เห็นไหมมันกลายมาเป็นอย่างนี้ละเวลานี้

ไปที่ไหนเลยมีแต่ความหรรษาฟูฟาดด้วยสิ่งก่อสร้างต่างๆ เพื่อความสวยงามโก้หรู เพื่อความสะดวกสบาย งามงดงามตาของกิเลส เพื่อความเกรงขาม เกรงขามก็เป็นเรื่องของกิเลสไปเสีย ส่วนธรรมแห่งผาก หาท่านักกราบไหว้ไม่มี ไปที่ไหนมีแต่วัตถุขวางธรรมไปหมด ธรรมเลยออกไปไหนไม่ได้ ที่นี้พอจะปรารภถึงเรื่องอรรถเรื่องธรรมการชำระกิเลส กิเลสกลับเข้ามาโจมตีธรรม ทว่าการบำเพ็ญคุณงามความดีนี้เป็นความศรีความล้ำสมัย แล้วดูถูกเหยียดหยามสำหรับผู้ภวานาไปเสีย นี่เห็นไหมกิเลสมันพลิกตัวของมันขึ้นมาทำลายศาสนา ผู้สร้างความคิดเพื่อความพ้นทุกข์ตามทางของศาสดา กลับเป็นเรื่องได้รับความดูถูกเหยียดหยามไปแล้ว เห็นว่าเป็นงานครึงานล้ำสมัย ไม่ทันสมัยเหมือนกิเลสเสียแล้วเวลานี้ กิเลสจึงออกหน้าออกตาเต็มบ้านเต็มเมือง เต็มวัดเต็มวา เต็มพระเต็มณเร เต็มไปหมด ดูเอา

นี่ละแบบฉบับสอนมาไว้ให้ท่านทั้งหลายดู แล้วความเป็นจริงที่มันแสดงอยู่ตั้งแต่ต้นเรื่อยมาจนกระทั่งปัจจุบันนี้มันแสดงอย่างไร มันแสดงดังที่พูดมาแล้วหรือไม่ พิจารณาไปที่ไหนไม่ได้มีนะทางจงกรมในวัดหนึ่งๆ ไปหาดูซินะ ทางจงกรมเพื่อเดินจงกรมกลับไปกลับมาชำระกิเลส สถานที่นั่งภาวนาพักผ่อนหย่อนใจตามร่มไม้ชายคาที่ไหนเพื่อความสะดวกสงบอารมณ์นี้ไม่ค่อยมี มีตั้งแต่วัตถุสิ่งก่อสร้างต่างๆ เป็นเครื่องรื่นเริงบันเทิง เป็นบ้าไปตามกิเลสกันเสียทั้งหมด เป็นอย่างนี้ละเวลานี้ ศาสนาเสื่อมอย่างนี้เอง แต่วัตถุของศาสนามันเป็นเรื่องของกิเลสที่เจริญทีเดียว จนมองหาศาสนาไม่มี กลายเป็นกิเลสเป็นเจ้าของศาสนาไปเสียหมด

ว่าวัดนั้นเจริญ วัดนี้เจริญ มันมีแต่อิฐแต่ปูนแต่หินแต่ทรายแต่เหล็กแต่เหลาทั้งนั้นใจที่จะเจริญด้วยศีล ด้วยสมาธิ ด้วยปัญญา ศรัทธา วิมุตติหลุดพ้น ด้วยความพากเพียรตามทางศาสดานี้ไม่มีแล้วนะ เราอยากจะว่าไม่มีเพราะไม่ทำ ถ้าทำต้องมี ธรรมเป็น อกาลิโก เราต้องการความดีเมื่อไร ธรรมจะแสดงขึ้นจากการบำเพ็ญธรรมของเรา แล้วกิเลสก็เป็น อกาลิโก เราหมุนไปทางกิเลส กิเลสคือความเดือดร้อนวุ่นวายซึ่งเป็นผลของมัน จะแสดงขึ้นในหัวใจของผู้วิงตามกิเลสทันทีทันใด ท่านจึงเรียกว่ากิเลสก็เป็น อกาลิโก ไม่มีสถานที่ กาลเวลาล่าเวลา ทำเมื่อไรเป็นกิเลสเมื่อนั้น ธรรมก็เป็น อกาลิโก ไม่มีกาลสถานที่เวลาล่าเวลาอะไรที่จะมาคิดขวางได้ บำเพ็ญธรรมเป็นธรรมได้ทั้งนั้น

เวลานี้กิเลสมันมีอำนาจมาก มันมีแต่กิเลสเป็น อกาลิโก เสียหมด ธรรมเลยเป็น กาลิโก ให้กิเลสมาอนุญาตให้ทำถึงจะภาวนา จนกระทั่งตายก็ตายทิ้งเปล่าๆ เรื่องกิเลสจะอนุญาตให้พระเราไปภาวนาพันทุกซ์จากเงื้อมมือของมันเป็นไม่มี เพราะฉะนั้นจึงขอให้พระลูกพระหลานนำไปปฏิบัติ หลวงตานี้แก่มามากแล้ว เช่นอย่างลูกหลานทั้งหลายมานี้ ดูซิอายุมีประมาณเท่าไร หลวงตาแต่บวชมาได้ ๗๐ ปีนี้แล้ว มาเหล่านี้ดูจะเกิดที่หลังหลวงตา บวชก็มีมากมายทีเดียวนะ หลวงตาได้ผ่านโลกก็ผ่านมาพอสมควร หลักธรรมหลักวินัยก็ผ่านมาตั้งแต่วันบวช การประพฤติปฏิบัติทั้งทางด้านปริยัติ ทั้งทางด้านปฏิบัติ หลวงตาเข้าออกนอกในได้อย่างอาจหาญ พุดไม่มีขัดมีข้องเพราะผ่านมาหมด

ทางปริยัติไม่ว่าวัดนอกวัดในวัดไหนวัดราษฎร์วัดหลวงเข้าหมด สังคมหมด รู้เรื่องรู้ราวหมด ทางภาคปฏิบัติก็เหมือนกัน เรื่อยมาๆ จนกระทั่งปัจจุบันนี้ จึงเรียกว่า รัตตัญญูๆ ของสามัญชนเราธรรมดา เป็นผู้ไต่ผ่านราตรีมานานพอสมควร ถึงขนาดที่ว่ามาบวชได้อายุ ๗๐ ปี ผ่านทั้งธรรมทั้งวินัย ผ่านทั้งทางโลกทางสงสารมา จึงพอที่จะได้สิ่งต่างๆ ที่ผ่านมานั้นมาสอนพระลูกพระหลานให้พากันไปพิจารณาพิจารณาปฏิบัติตามได้บ้าง ก็จะเป็นผลเป็นประโยชน์แก่ท่านทั้งหลายเอง หลวงตานี้ก็แก่มาแล้ว อยู่ไปวันหนึ่งๆ เท่านั้นไม่ได้หวังอะไรเลย คือมันหมดเสียจริงๆ อันนี้ก็ดี

เรื่องหวังนี้มันเต็มหัวใจของทุกคนๆ สัตว์โลกมีความหวังเต็มหัวใจด้วยกัน แต่มันไม่มีก็บอกไม่มี แต่ก่อนมันก็มีเหมือนกันกับโลกนั้นแหละ โลกเขาหวังอย่างไรเราก็หวังอย่างนั้น ก็แขนงเราก็หวังก็แขนงเช่นเดียวกัน ไม่ยอมแพ้ใครง่าย ๆ แต่ครั้นปฏิบัติมาๆ ตามอรรถธรรมวินัยนี้ซึ่งเป็นเครื่องแก้ทุกซ์ เราก็พยายามแก้มาเป็นลำดับลำดับ ตั้งแต่วันบวชศึกษาเล่าเรียนก็เพื่อออกปฏิบัติกำจัดกิเลส เมื่อเรียนมาได้ตามความมุ่งหมายแล้วก็ออกปฏิบัติกำจัดกิเลสโดยตรงๆ เรื่อยมาจนกระทั่งถึงปานนี้เป็นเวลารวมแล้ว ๗๐ ปีที่บวช

เดือน ๖ วันที่ ๑๒ พฤษภาคม เป็นวันบวช พฤษภาคม มิถุนา กรกฎาคม นี้ ๗๐ ปีกับสองเดือนกว่าแล้วที่บวชมา ได้อุตสาหะพยายามบำเพ็ญตนในคุณงามความดีทั้งหลายไม่ให้บกพร่อง ไม่ให้ตำหนิ เรื่องของธรรมของวินัยถือเป็นหัวใจตลอดเวลา สำหรับพระวินัยนั้นเคลื่อนไหวไม่ได้เลย ส่วนธรรมนั้นเป็นของละเอียดลออยอมรับว่าผิด แต่ยังไม่ได้ก็ยอมรับว่าผิดอยู่ หากพยายามจะแก้ตามนั้นๆ เรื่อยมาจนกระทั่งปัจจุบันนี้ ได้แก้มาเต็มเม็ดเต็มหน่วยทุกสิ่งทุกอย่าง แก้มาจนกระทั่งหมดอะไรจะแก้ในหัวใจนี้

กิเลสตัวไหนที่เคยพัวพันผูกมัดจิตใจ เอาไฟเผาหัวใจเรามาตั้งแต่อ่อนแต่ออก แต่กับไหนดกิด เมื่อมาบวชและได้ออกปฏิบัติขึ้นเวทีพืดกันกับกิเลสนั้นตลอดมาแล้ว

จนกระทั่งปัจจุบันนี้ จนกระทั่งกิเลสที่มันเคยมัดหัวใจเผาหัวใจ ชาติสะบั้นลงไปจากใจหมดแล้วไม่มีอะไร เช่นอย่างหวังมรรคผลนิพพาน แต่ก่อนหวังเต็มหัวใจ จะเป็นจะตาย ความหวังไม่เคยลดละ เอา เป็นก็เป็น ตายก็ตาย ด้วยความหวังมรรคผลนิพพานเป็นอันดับหนึ่งๆ ตลอดมา เมื่อบำเพ็ญมานานๆ ปฏิบัติมานาน เหมือนกับเรารับประทานรับประทานไม่หยุดไม่ถอยตั้งแต่เริ่มแรกที่หิวโหยเต็มประมาณ รับประทานไม่หยุดต่อไปก็ค่อยอึดขึ้นมาๆ เมื่อรับประทานอึดแล้วความหวังจะรับประทานต่อไปอีกในขณะที่อึดนั้นก็หมดไปเลย

แต่การรับประทานนี้มันอึดและหิวโหยเป็นเวลาไปเป็นวรรคเป็นตอน ส่วนความหวังหรือไม่หวัง หมดทุกสิ่งทุกอย่างภายในหัวใจ เพราะกิเลสซึ่งสร้างความหวังไม่มีประมาณพาสัตว์โลกให้จมไปเช่นนี้ ได้ชาติสะบั้นลงไปจากใจแล้ว ความหวังแก่กิเลสก็ไม่มี ความหวังที่จะไปมรรคผลนิพพานเพื่อสิ้นทุกข์ เมื่อจิตนี้ได้หลุดพ้นจากทุกข์โดยประการทั้งปวงแล้วก็ไม่มีทุกข์ จึงไม่หวังทั้งเรื่องกิเลสทั้งเรื่องธรรม จิตใจนี้สมบูรณ์เต็มที่มาแล้ว ท่านทั้งหลายให้ได้ฟังเสียพระลูกพระหลาน นี่ผลแห่งการปฏิบัติมา หลวงตานี้ออกปฏิบัติมาตั้งแต่พรรษา ๗ เริ่มสอบมหาเปรียญได้ตามคำสั่งจะอธิษฐานว่าสอบมหาเปรียญได้แล้วจะออกปฏิบัติเพื่อความเป็นพระอรหันต์ไปนิพพานอย่างเดียวเท่านั้น ก็พึดกันเต็มเหนี่ยวตั้งแต่บัดนั้นมาเป็นเวลา ๙ ปี ตั้งแต่พรรษา ๗ ถึงพรรษา ๑๖ พรรษา ๑๖ ก็จำได้วันที่เดือนปีไม่สงสัย วันที่ ๑๕ พฤษภาคม ๒๔๙๓ เวลา ๕ ทุ่ม อยู่หลังเขาวัดดอยธรรมเจดีย์ จังหวัดสกลนคร

นั่นเป็นเวลาที่มีความหวังทั้งหลายได้สิ้นสุดยุติลงโดยเด็ดขาดไม่มีอันใดเหลือ กิเลสพังทลายลงไปจากใจ นิพพานที่เราหวังตลอดเวลาก็จ้ำขึ้นมาที่ใจ ทั้งสองอย่างนี้สมบูรณ์แบบ กิเลสก็ชาติสะบั้นไปอย่างไม่มีอะไรเหลือหลอ หายสงสัย แล้วธรรมะที่ว่าเมืองพอนี้ก็จ้ำขึ้นมาภายในจิตใจ จึงหมดทุกอย่างอึดแล้วพอแล้วตั้งแต่ขณะนั้นมาจนกระทั่งถึงบัดนี้เป็นเวลาดูเหมือนจะ ๕๔ ปีแล้วมั่ง ให้คิดเอาเองก็แล้วกัน ก็บอกแล้วว่าวันที่ ๑๕ พฤษภาคม ๒๔๙๓ เป็นวันพึดกับกิเลสชาติสะบั้นลงหลังวัดดอยธรรมเจดีย์ ครองธรรมธาตธรรมอันเลิศเลอขึ้นในเวลานั้น จนประหนึ่งว่าฟ้าดินถล่มในคืนวันนั้นเวลา ๕ ทุ่มพอดี ตั้งแต่บัดนั้นมาไม่เคยปรากฏว่ากิเลสตัวใดมากวนใจเหมือนอย่างที่เคยเป็นมาแต่ก่อน และความอยากไปมรรคผลนิพพาน ความอยากนั้นก็หายไปหมด เช่นเดียวกับเรารับประทานอึดแล้วอยากหาอะไรอีก

แต่การรับประทานเวลาอิ่มแล้วมันก็ไม่อยาก แต่ต่อไปมันก็บกพร่อง แต่ส่วนว่าพอในทางจิตใจ พออรอดพอรธรรมนี้ ไม่มีคำว่าบกพร่องเลย เรียกว่าพออย่างเลิศเลอ คำว่าพอนี้ก็เป็นคำที่พ้นวิสัยของสมมุติไปหมดแล้ว เรียกว่านอกสมมุติ พอในนิพพานกับพอของโลกวัฏจักรนี้ต่างกัน โลกวัฏจักรนี้อันนี้พอเวลานี้ อันนั้นไม่พอเวลานั้น เป็นอย่างนั้น แต่คำว่าพอในนิพพานนี้ ก็คือกิเลสนั้นแหละเป็นตัวหิวโหย พอตัวหิวโหยคือกิเลสขาดสะบั้นลงไปจากใจเท่านั้น ความพอผิงขึ้นมาในเวลานั้นเลย ไม่มีอะไรที่จะได้ซ่อมแซมหรือตัดแปลง หรือว่าจะเพิ่มเข้าอีกหรือลดลง สมบูรณ์แบบเต็มก็คือความพอในจิตใจ นี่ผลแห่งการปฏิบัติมาตั้งแต่เริ่มแรกดังที่กล่าวมานั้น ขอให้พระลูกพระหลานนำไปเป็นคติเครื่องเตือนใจ

แล้วเป็นยังไงมรรคผลนิพพาน พระพุทธเจ้าสอนไว้เป็นยังไง เป็น อกาลิโก หรือเป็นอะไรพิจารณาซิ มรรคผลนิพพานพระองค์สอนไว้ว่า สวากขาตธรรม ตรัสไว้ชอบแล้ว ตรัสไว้ในธรรมทุกบททุกบาท ตรัสไว้เพื่อมรรคผลนิพพาน ผู้ปฏิบัติตามนั้นก็ปฏิบัติตามนั้นจนกระทั่งถึงมรรคผลนิพพาน พระอรหันต์ก็พระองค์ท่านละที่ได้บรรลุธรรมตามเสด็จพระพุทธเจ้าถึงพระนิพพานมีจำนวนเท่าไร พิจารณาซิ นี่ละอากาลิโกของธรรม ถ้ามีผู้ปฏิบัติอยู่เป็นอากาลิโก ไม่มีกาลสถานที่เวล่ำเวลาใดจะมาทำลายได้ นอกจากตัวเองเป็นอุปสรรคต่อตัวเองเท่านั้น มันไม่ทำ ตายทิ้งเปล่า ๆ ก็ไม่เกิดประโยชน์อะไร

ที่นี้กิเลสก็เป็นอากาลิโก ทำให้เกิดกิเลสเมื่อไรเกิดทันทีทันใดในหัวใจดวงเดียวกัน นั้น จงพากันระมัดระวังสำรวม เรื่องกิเลสมันเคยเป็นภัยต่อเรามามากต่อมากแล้ว อย่าไปชินชาหน้าด่านต่อมัน ให้มีความสนิทติดจมกับอรรถกับธรรม อุตส่าห์พยายามตัดแปลงแก้ไขตนเอง ถ้าอยากเป็นคนดีมีหวังอยู่ในหัวใจแล้ว หวังดีต้องพยายามแก้ไขตัดแปลงตนเอง อย่าเกียติเฉย ๆ ไม่ทำดี มีหน้าซำยังทำชั่วซ้ำลามกเข้าอีกยิ่งเลวลงนะ ให้พากันจดจำทุกคน

แล้วบรรดาพระลูกพระหลานให้พากันสนใจข้อวัตรปฏิบัติกำจัดกิเลส ให้ดำเนินตามแนวทางของศาสดา ไปที่ไหนให้มีพระพุทธเจ้าประทับอยู่ที่หัวใจเรา ดังที่ท่านแสดงไว้แล้วในเวลาพระอานนท์ไปทูลอาราธนาท่านให้ทรงพระชนม์อยู่เป็นเวลานาน พระองค์ทรงถ้าภาษาของเราเรียกว่าดูพระอานนท์ อานนท์ จะมาหวังอะไรกับเราอีก ธรรมวินัยเราสอนไว้แล้วโดยสมบูรณ์แบบไม่มีอะไรบกพร่องเลย ร่างกายของเราก็ยังเหลือแต่ร่างกระดูกเท่านั้น มันคอยจะแตกจะดับไปเมื่อไรมันก็ไปของมัน อันนี้ไม่เกิดประโยชน์อะไร แล้วเธอจะมาหวังอะไรกับร่างกายที่มีแต่ร่างกระดูกนี้

จากนั้นก็ อานนท์ พระธรรมกับพระวินัยนั้นแล จะเป็นศาสดาของเธอทั้งหลายแทนเราตถาคตเมื่อเราตายไปแล้ว แล้วก็รับสั่งซ้ำเข้าอีกว่า อานนท์ เมื่อมีผู้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบตามหลักธรรมวินัยที่เราสอนไว้แล้วโดยถูกต้องนี้อยู่ พระอรหันต์ไม่สูญจากโลกนะอานนท์ คือติดแนบกันไปกับธรรมกับวินัย กับสวากขาตธรรมนี้แล อรหันต์จะไปไหน ติดแนบกันไป

จึงขอให้พากันมีหิริโอตตปปะ มีวินัย มีธรรมติดแนบ วินัยเป็นสำคัญมาก อย่าล่องเกินฝ่าฝืน เท่ากับเราเทิดทูนศาสดาอยู่ที่หัวใจของเราด้วยความสำรวมระวังตนกับธรรมกับวินัย ไปที่ไหนให้มีหิริโอตตปปะ ให้มีวินัยให้มีธรรมติดกับใจตัวเอง ซึ่งเท่ากับศาสดาติดกับหัวใจของเราตลอดเวลา ไม่ว่ายี่นว่าเดินว่านั่งว่านอนอยู่กับศาสดาทั้งนั้น แต่ถ้าได้ห่างเหินหรือล่องเกินหลักธรรมหลักวินัยนี้แล้ว จะเอาพระพุทธเจ้ามากี่พระองค์ พระพุทธรูปมีกี่หมื่นกี่แสนกี่ล้านมาตั้งไว้เต็มหน้าทับหัวเราจนตายก็ไม่มีศาสดา คนนั้นไม่มี เพราะจิตใจหมดคุณหมดค่าหมดราคา มีแต่โทษแต่กรรมเต็มหัวใจแล้วไม่เกิดประโยชน์ จึงขอให้พากันคิด ให้เอาศาสดามาติดแนบ

อย่าถืออะไรว่าสำคัญยิ่งกว่าศาสดาคือธรรมคือวินัย กาลสถานที่เวล่ำเวลาที่โน่นที่นี้ อะไร ไม่ใช่เป็นของสำคัญ นั้นไม่ใช่เป็นศาสดา นี่เป็นศาสดา ให้รักษารธรรมให้ดี วินัยให้ดี มีหิริโอตตปปะสำรวมระวังตน เทิดทูนพระพุทธเจ้าด้วยความสำรวมระวัง รักษาพระวินัยให้ดี ธรรมให้ดี นี่คือศาสดาอยู่ตรงนี้ ไม่ได้อยู่กับดินฟ้าอากาศฟ้าแดดดินลม ไม่อยู่กับสิ่งอื่นใดทั้งนั้น อยู่กับตรงนี้ ให้ยึดไว้เป็นหลักเป็นเกณฑ์ แล้วต่อไปก็ให้พากันไปตั้งใจ ประพฤติปฏิบัติ

ศาสนาเวลานี้กำลังเหลวแหลกไปมากนะ ดูท่านดูเราอย่าไปดูใครนะ การประพฤติปฏิบัติของพระของเณรเราเวลานี้รู้สึกเหลวแหลกแหวกแนว แล้วยิ่งกลายลงไปความเลวร้ายที่น่าอูจาดบาดตา น่าอิดหนาระอาใจ บวชแล้วแทนที่จะมาเสาะแสวงหาอรรหาธรรม มันกลับเป็นโลกเป็นสงสารไปหมด บวชมาเพื่อยศถาบรรดาศักดิ์ เพื่อลาภเพื่อยศเพื่อความได้ความมั่งคั่งมี อำนาจปาๆ เกื่อนๆ แบบกิเลสไปหมดแล้ว เห็นแก่ได้แก่ร่ำแก่รวย ให้เขานับถือลือหน้าด้วยแบบกิเลส สัวมถานเต็มหัวอยู่นั้น ใครจะไปกราบสัวมถานพระพุทธเจ้าที่หาให้เอาความดีจากธรรมจากวินัย คือการปฏิบัติตัวต่างหากนะ

ยศถาบรรดาศักดิ์ มีหรือไม่มีธรรมพอแล้ว จำเป็นอะไรจะต้องไปหายศที่ไหนมายุ่งมาวุ่นวายก่อวุ่นตัวเองและทำลายศาสนา ทำลายชาติบ้านเมืองไปด้วยความปรารถนาลามกอย่างนี้ของพระเรา ไม่สมควรอย่างยิ่งพระเรา สิ่งสมควรต่อพระเราคือหลักธรรม

หลักวินัย มรรคผลนิพพานนี้เท่านั้นสมควร นอกนั้นก็ให้เป็นสมบัติของโลกเขาไป เรามา
 บวชเป็นพระแล้วมันเป็นคนละโลก ไม่ได้เป็นโลกเดียว โลกของพระ โลกของโยม ต่างกัน
 เราให้ปฏิบัติหน้าที่การงานของพระด้วยความสำรวมระวัง แล้วเราจะเป็นผู้ครอง
 ยศถาวรตักดีในหลักธรรมชาติบนหัวใจของเรา โดยไม่ต้องไปหวังเอาอะไรແລະ

ใครจะมายกยอกก็แล้ว.สรรเสริญก็แล้ว ดูกฎเหยียดหยามก็แล้ว ธรรมนี้เหนือหมด
 ไปหวังกับอะไรสิ่งต่ำๆ ทรามๆ อย่างนั้น ธรรมในหัวใจเต็มหมดแล้วสบายไปหมด ขอให้
 พระลูกพระหลานนำไปประพฤติปฏิบัติ

การแสดงธรรมก็เห็นว่าสมควรแก่กาลเวลาและธาตุขันธ์ จึงขอความสวัสดิ์จึงมีแก่
 บรรดาพระลูกพระหลาน และประชาชนทั้งหลายที่มาในวันมงคลนี้ ให้นำธรรมนี้ไปปฏิบัติ
 เพื่อเป็นสิริมงคลแก่ตนทั่วหน้ากัน ความสุขก็จะพึงได้ทั่วหน้ากันเช่นเดียวกัน เอาละพอ

คณะศิษยานุศิษย์พระเทพวิสุทธิมงคล (หลวงปู่ศรี มหาวิโร) วัดป่ากุง จังหวัด
 ร้อยเอ็ด ทอดผ้าป่าช่วยชาติถวายแด่พระธรรมวิสุทธิมงคล (หลวงตามหาบัว) ทองคำ
 น้ำหนัก ๑ กิโลกรัมกับ ๑๗ บาท ๒๕ สตางค์ เงินสดไทยได้ ๑๗,๘๖๐ บาท นี้ก็ขอขอบคุณ
 แก่ท่านศรีและบรรดาลูกศิษย์ลูกหาทั้งหลายไปพร้อมนี้ละ เอาละ ท่านศรีนี้สำคัญอยู่นะ
 ท่านมีศรัทธามากมาย ช่วยชาติได้มากที่สุด ลูกศิษย์ลูกหาท่านก็มาก ท่านมีนิสสัยวาสนา
 กว้างขวางอยู่นะ ลูกศิษย์ลูกหาจึงมาก พระที่ไม่มีนิสสัยวาสนากว้างขวาง คับแคบติดตันอันต์
 ไม่มีลูกศิษย์นะ นี่เป็นยังไรร้อยเอ็ดทั้งเมืองทั้งจังหวัดก็เป็นลูกศิษย์ของท่านศรีทั้งนั้น นี่ต่าง
 คนต่างบริจาครวมกันแล้วเป็นทองคำตั้ง ๑ กิโล ๑๗ บาท ๒๕ สตางค์ หาได้ที่ไหน หา
 ศาลานี้หมดศาลาไม่ได้นะ ต้องหาจากอันนี้ถึงจะได้

ชมถ่ายทอดสดพระธรรมเทศนาของหลวงตาทุกวัน ได้ที่

www.luangta.com หรือ www.luangta.or.th